

УДК 378:005.6:331.105.2-057.15

Т.В. Андросова, канд. екон. наук, проф. (ДБТУ, Харків)

ФОРМУВАННЯ ЗАДОВОЛЕНOSTІ РОБОТОДАВЦІВ ПІДГОТОВКОЮ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ

На сучасному етапі постіндустріальної економіки формування інтелектуального капіталу на основі якісної вищої освіти є провідним чинником сталого розвитку. Освіту необхідно розглядати як концептуальний фундамент і гарантію прогресу суспільства. Володіння знаннями прирівнюється розвиненими країнами за значенням до стратегічних ресурсів. Досвід останніх років свідчить про те, що до лідерів у соціально-економічному розвитку відносять країни, що мають високий рівень освіти, науки, охорони здоров'я, культури і духовності [1, с. 198].

В сьогоденних модернізаційних умовах вищої освіти України однією з актуальних проблем постає підготовка здобувачів вищої освіти, що випускаються, до вирішення будь-яких фахових проблем, результати яких задовольняють роботодавців якістю підготовки університетів [2, с. 260]. Тому на перший план виступають системні проблеми взаємодії університетів зі сферою виробництва, таких як: відсутність узгоджених стратегій підготовки кадрів за різними спеціальностями, розходження в розумінні наборів компетенцій та навичок випускника, фрагментарний характер взаємодії університетів сфери виробництва за науково-дослідницьким напрямом, різні мотивації та цінності в освітній організації й у бізнесу.

За даними дослідження, проведеного компанією «HeadHunter», що спеціалізується на питаннях працевлаштування у світі, більше 40% людей, які здобули вищу освіту, сьогодні не працюють за спеціальністю. За даними 2024 року в Україні 80% випускників не знайшли роботу за фахом. Урядом України запропоновано змінити принципи фінансування вищої освіти з 2024 року. Основна ідея полягає в тому, що здобувач не обирає професію, а оплачуватиме навчання (на комерційній основі), а держава, заявляючи про потребу в окремому фахівцеві, зобов'язується повністю або частково фінансувати навчання. Тож, на думку державного керівництва, грантова система покращить ситуацію і допоможе вступникам мати більше можливостей під час обрання професії, а країні отримувати необхідних фахівців [3].

Водночас підприємства відчувають дефіцит у кваліфікованих кадрах. Професійні спільноти очікують від освітніх організацій не

просто співробітників, знайомих з тією чи іншою галуззю, які мають хорошу теоретичну підготовку, а працівників, які з перших робочих днів виконуватимуть поставлені професійні завдання та приносять необхідний результат. Освітній процес має бути організований так, щоб при освоєнні освітньої програми були створені умови виконання певних видів робіт тими, що навчаються, пов'язаних з їхньою майбутньою професійною діяльністю, і сформовані, закріплені практичні навички та компетенції за профілем відповідної освітньої програми. На сьогоднішній день практична складова основних професійних освітніх програм реалізується, як правило, в ЕСЕ, курсових роботах, проєктах проходження практик. Таких форм підготовки недостатньо, щоб досягти рівня, на який очікують роботодавці.

Моніторинг думок українських роботодавців щодо їх задоволеності якістю підготовки випускників вітчизняних університетів, в якому взяли участь різні роботодавці (представники підприємств, організацій, установ широкого спектру та різних форм власності) показав, що загалом роботодавці задоволені рівнем кваліфікації випускників. Однак, на їх думку, бар'єром для прийому на роботу недавніх випускників ВНЗ є те, що велика частина молодих людей не мають необхідних практичних навичок і досвіду роботи.

До якостей випускників, які найбільшою мірою влаштовують роботодавців можна віднести здатність здійснювати систематизований пошук, збирання, структурування, аналіз та синтез необхідної інформації для вирішення поставлених завдань, адаптація до виробничих умов організації, здатність здійснювати ділову комунікацію та соціальну взаємодію, реалізовувати свою роль у команді. При цьому представники роботодавців зазначили, що вони готові брати участь у заходах щодо залучення випускників на свої підприємства, виділяючи як пріоритетні механізми надання місць проходження практик, програми стажувань для здобувачів, розміщення інформації про себе на інтернет-ресурсах, організацію екскурсій на виробництво та проведення «ярмарок вакансій».

Все вище зазначене дозволяє наголосити, що взаємодія зі сферою виробництва несе в собі потенціал як для розвитку самих університетів, так і для зростання суспільного добробуту. Взаємодія між університетами та сферою виробництва проходить за такими ключовими напрямками:

– підготовка та перепідготовка фахівців для сфери виробництва з урахуванням потреб роботодавців;

– мобільність студентів, яка, як правило, здійснюється у вигляді практико-орієнтованого навчання, стажувань;

- трансфер технологій, наукові дослідження на користь виробництва, впровадження інновацій;
- участь у незалежній оцінці якості підготовки студентів та випускників з якості реалізації освітніх програм;
- участь у розробці та реалізації освітніх програм університету;
- спільна профорієнтаційна робота;
- забезпечення спеціальних фондів на підтримку здобувачів;
- участь підприємств у фінансуванні ВНЗ.

Для підвищення ефективності цієї взаємодії університетам необхідно вирішити дві групи завдань. Перша пов'язана із внутрішньою трансформацією, яка має призвести до посилення практичної орієнтації освітнього та наукового процесу, розвитку науково-дослідної, інноваційної інфраструктури, посилення прямих контактів кафедр та інших підрозділів з конкретними підприємствами, створення окремих структур, які розвиватимуть напрямок комерціалізації, формування спільної «підприємницької» культури у середовищі викладачів та співробітників.

Друга група завдань пов'язана із зміною ставлення до взаємодії з університетом з боку підприємств. Ключовим моментом є вибудовування спільних довгострокових стратегій, планування потреби у кадрах на середньострокову та довгострокову перспективу, вироблення єдиного розуміння наборів компетенцій та навичок випускника університету та якостей молодого фахівця, що приходить на виробництво. Тобто, ця робота безпосередньо пов'язана з розширенням їх взаємодії з підприємствами, громадськими інститутами та соціально-економічними суб'єктами.

Інформаційні джерела

1. Зарецька Л.М., Кулініч О.А. Роль освіти в економічному розвитку. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2014. Вип. 2(20). С. 197-207
2. Кулініч О. А. Наддисциплінарні програми у формуванні фахових компетенцій. Синергетична концепція розвитку студентоцентрованого навчання–забезпечення якості вищої освіти: тези II міжнар. наук.-метод. конф., 25 вересня 2020 р. Харків: ХДУХТ, 2020. С. 260-261. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/47407/1/Synerhetychna_kontseptsiya_rozvytku_2020_260-261.pdf
3. В Україні понад 80% випускників вишів не працюють за спеціальністю, як виправити ситуацію. URL: <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/>